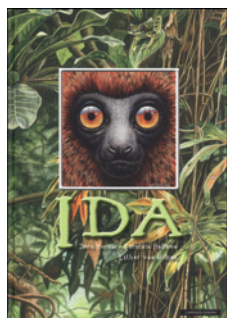

Human paleontologi for femåringar

Jørn Hurum, Torstein Helleve,
Esther van Hulsen

Ida

64 s, ill. Oslo: Cappelen Damm, 2011.
Pris NOK 259
ISBN 978-82-02-33779-7

Jørn Hurum (f. 1967) laget store bølger i både den norske og internasjonale forskningsverdenen da han i mai 2009 kuppet Charles Darwins 200-årsjubileum ved å annonsere oppdagelsen av Ida, angivelig verdens eldste og meget velbevarte fossil av en ape. Den ubeskjedne PR-kampanjen, «The link: This changes everything», var nøye planlagt i samarbeid med Discovery Channel og skapte debatt om både evolusjonsteori, forskningsetikk og rammene for forskningsformidling. Kjernen i den vitenskapelige kontroversen kan oppsummeres med spørsmålet om Ida, med artsnavnet *Darwinius masillae*, er en ekte ape, og dermed en representant for våre egne formødre, eller om hun er en halvape, beslektet med bl.a. lemurer.

To år etter den store lanseringen har Hurum, i samarbeid med nettredaktør Torstein Helleve ved Naturhistorisk museum og den nederlandske illustratøren Esther van Hulsen, utgitt barneboken om Ida. Den er markert todelt og preges først og fremst av vakre illustrasjoner som på en realistisk måte gjenspeiler Ida og naturen hun levde i.

Første halvdel er skrevet som en klassisk barnebokfortelling. Den handler om den lille apejenta som vokser opp sammen med moren sin, men som en dag drukner i innsjøen, og som etter 47 millioner år graves frem som et nesten perfekt fossil.

Historien er fascinerende for både barn og voksne, men passer nok best for dem mellom fem og ti år, ifølge husets 12-åring. Han foreslår at forfatterne lager en bok til, med litt mer tekst på sidene og kanskje litt mer spenning. For husets førskolegutt var derimot både spenningsnivået og tekstmengden akkurat passe. *Ida* fungerer supert som godnatthistorie, og kan måle seg med det beste innen sjangeren. Den kombinerer kunnskap og emosjonalitet på en forbillig måte, og både fem år gamle Viktor og ti år gamle Kamille ble grepet av historien om den lille apejenta, som for øvrig er oppkalt etter Hurums egen datter.

Andre halvdel er utformet som en fakta- og aktivitetsbok om bakgrunnen og vitenskapen om Ida-fossilet. Også denne delen er flott illustrert og fungerer godt som en pekebok for de minste. Tekstene retter seg først og fremst mot litt større barn, og dette er, ifølge 12 år gamle Gustav, den mest interessante delen. Den bombastiske og sensasjonspregede fremstillingen som preget lanseringen av Ida-fossilet i 2009, er byttet ut med en langt mer ydmyk tone, og boken får også godkjentstempel på forskerprofesjonens vegne.

Hurum og medarbeidere er unektelig Norges mest gjennomslagskraftige fagmiljø når det gjelder forskningsformidling, og selv om virkemidlene kanskje ble litt i sterke laget, bør historien om Ida bli pensum for alle som vil nå ut med sitt vitenskapelige budskap. Denne barneboken anbefales i hvert fall på det varmeste og kan med stor suksess toppes med et familiebesøk til Ida-utstillingen på Naturhistorisk museum i Oslo.

Jarle Breivik

Det medisinske fakultet
Universitetet i Oslo

En forspilt sjanse

Anne Brunstad, Vigdis Aasheim, red.

Jordmordanningen 150 år i Bergen

Historiske linjer og personlige betraktninger.
119 s, ill. Bergen: Høgskolen i Bergen, 2011.
Pris NOK 200
ISBN 978-82-77-09112-9

I 2011 var det 150 år siden jordmordanningen kom i gang i Bergen. Denne viktige begivenheten er markert med en jubileumbok redigert av to lærere ved skolen. Den er fint utstyrt med stive permer, blankt papir og mange illustrasjoner. På de 120 sidene er det hele 76 fotografier, de fleste av dem, en firedel av sidene, består av gruppebilder av jordmorkullene siden 1969.

Nettopp disse kullbildene er mer interessante enn man kanskje skulle tro. Høstkullet 1970 er avbildet i hvite uniformer med tilhørende hatter. Men på neste kull, vårkullet 1971, og for også alle senere kull, er det ingen uniformer eller hodeplagg lenger, bunadene gjør plutselig sitt inntog. Hva var det som skjedde? Leseren tilbys ingen veiledning.

Neste dramatiske bilde er fra høstkullet 1976, der vi finner den første mannen. Hans navn var Jan Bakke, og i et av kapitlene står det seks linjer om at jordmoryrket også er et yrke for menn, etter en lovendring i 1972. Den første mannlige jordmor i Norge ble faktisk utdannet i Bergen. At det er 35 år siden det skjedde, skulle man kanskje tro var et lite jubileum i seg selv, men det legges ingen vekt på dette. Det er nærliggende å trekke en parallell til de første kvinnelige legene, som det er skrevet mye om. Disse pionerkvinnene, med Marie Spångberg (1865–1942) som den første i 1893, trådte inn på en arena som i alle år hadde vært forbeholdt menn. Når den første mannlige jordmor i Bergen – og Norge – tok fatt på studiene i 1976, over 100 år etter at studiet ble etablert i Bergen, får vi ingen drøfting av dette. Hvordan ble de tatt i mot – av de andre studentene, av lærerne, personalet, og ikke minst av de fødende? Hva drev dem? Hvordan har det gått med dem?

Teksten er inndelt i fire hovedbolker: *Tilbakeblikk*, *Student erfaringer*, *Å være veileder i praksis* og *Forskning fra tidligere studenter*. I den sistnevnte delen presenteres avhandlinger av tre tidligere studenter: Ellen Blix (2006), Tone Kringeland (2009) og Eva Sommerseth (2010).

Man har satsset på lokale krefter, og det er gjort få forsøk på analyse. Det historiske tilbakeblikket er stort sett basert på sekundærkilder, og referansene virker tilfeldige. I et av kapitlene står det f.eks. nevnt at jordmødre er omtalt i andre Mosebok og med henvisning til en bibelutgave fra 1883. Hvorfor 1883-utgaven? Derimot er det ingen referanse til f.eks. Johan Scharffenbergs arbeid om Johann Gottfried Erichsen (1713–68), den første legen i Norge som opprettet en jordmorskole, også det i Bergen, over 100 år før den nåværende startet opp.

Denne jubileumboken er først og fremst en hilsen hjem og vil sikkert glede alle som har hatt en tilknytning til skolen.

Erlend Hem

Tidsskriftet